

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «Економічна теорія. Блок «Історія економічних вчень»»

(для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини»)

(Електронне видання)

Затверджено
на засіданні кафедри
економіки і підприємництва
Протокол № від 2024 р.

Київ
2024

УДК 330.1:330.8

Рецензент: д.е.н., проф. О.А. Хандій

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Економічна теорія. Блок «Історія економічних вчень»» (для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 076 «Підприємництво та торгівля», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини») (Електронне видання) / уклад.: О.А. Овечкіна, Н.О. Марченко. – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. 38 с.

Методичні вказівки розроблені відповідно до робочої навчальної програми дисципліни, містять питання, які виносяться на практичні заняття, завдання для самостійного опрацювання, питання для поглибленого вивчення курсу, тематику рефератів, питання до екзамену, поради щодо виконання письмових робіт та правила їх оформлення, список рекомендованих літературних джерел.

Укладачі: д.е.н., проф. О.А. Овечкіна
ст. викл. Н.О. Марченко

ЗМІСТ

	С.
ВСТУП	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	5
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ, ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ	7
3 САМОСТІЙНА РОБОТА, ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ ВИКОНАННЯ	25
4 СТИСЛІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТІВ, ДОПОВІДЕЙ, ВИСТУПІВ	29
6 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ	32
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Економічна теорія – одна з фундаментальних суспільних наук, яка вивчає базові економічні відносини, що виникають між людьми у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних, духовних благ і послуг; досліджує моделі функціонування і розвитку економічних систем й основні проблеми ефективного використання економічних ресурсів суспільства, виконуючи епістемологічну функцію, аналізує й впорядковує економічні теорії і концепції, створюючи дослідницькі парадигми, адекватні реаліям господарського життя соціуму.

Важливою складовою економічної теорії є **історія економічних вчень**, яка виявляє й характеризує етапи становлення й розвитку економічних шкіл і течій; з'ясовує спадковість положень різних концепцій і теорій та їх спільні методологічні засади; виявляє принципові концептуальні розбіжності парадигмальних основ домінуючих напрямів (мейстрімів), а також представлених ними ідей; досягнути шляхи пізнання економічного життя та багатоманітність методологічних прийомів учених різних шкіл.

Предметом історії економічних вчень є: основні теорії й напрями розвитку економічної думки, що відображають історичні етапи еволюції ринкової економіки провідних країн світу, і зокрема європейської цивілізації. Історія економічних вчень базується на таких навчальних курсах, як філософія, історія України, політична економія тощо. Насьогодні історію економічних вчень розглядають як вступ до вивчення сучасної економічної науки, і як результат поглибленого розуміння останньої.

Завданнями викладання даної дисципліни є: висвітлення особливостей історичних етапів розвитку економічних вчень; компаративний аналіз методологій основних мейстрімов економічної думки; представлення «наскрізних» логічних взаємозв'язків економічних теорій і концепцій минулого і теперішнього часів;

формування у здобувачів вищої освіти системного бачення еволюції світової економічної науки.

Метою самостійної роботи за дисципліною «Історія економіки та економічної думки» блоку «Економічна теорія» є: закріплення і поглиблене вивчення отриманих на лекціях теоретичних знань; вдосконалення набутих в ході підготовки до практичних занять навичок щодо підбору і вивченню рекомендованого навчального матеріалу; розвиток уміння професійно грамотно формулювати свої думки під час аналізу історико-теоретичних проблем еволюції світової економічної думки, розв'язання ситуативних завдань і тестів, готувати реферати, доповіді, виконувати контрольну роботу.

У результаті виконання самостійної роботи здобувач має:

знати: зміст основних термінів і понять історії економічної думки та причини їх еволюції; спільні риси і відмінності основних течій і напрямів розвитку світової економічної теорії; причини появи різних економічних концепцій; вклад мейстрімів, провідних наукових шкіл і окремих вчених у розвиток економічного мислення національних суспільств і глобального соціуму.

вміти: володіти навичками наукового дослідження; оцінювати методологічну значущість провідних течій економічної думки; виявляти спадковість і логічний зв'язок економічних теорій і концепцій; здійснювати компаративний аналіз наукові спадщини мейстрімів світової економічної думки; проводити ретроспективний аналіз причин занепаду і «відродження» певних економічних концепцій і шкіл.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Економічна думка стародавнього світу та середньовіччя. *Стислий зміст.* Розвиток економічної думки прадавніх світових цивілізацій: узагальнений оглід причин появи та занепаду. Економічні погляди Давнього Єгипту, Греції і Риму. Економічна думка Ближнього і Далекого Сходу. Економічні концепції середньовіччя

(VIII ст. до н.е. - XV ст. н.е.). Теологічна доктрина та її суперечливий вплив на розвиток наукової думки Західної Європи.

ТЕМА 2. Формування і розвиток економічної думки країн Європейської цивілізації (XVI ст. - перша половина XIX ст.). *Стислий зміст.* Меркантилізм як перша цілісна економічна теорія, причини появи та відмінності теорій грошового і торгового балансу. Меркантилізм як економічна політика держав на етапі переходу до капіталістичного способу виробництва. Відмінності і спільні риси класичної англійської і французької політичної економії на етапі становлення ринкової економіки. Вплив класичної школи на формування принципів ринкового господарювання.

ТЕМА 3. Посткласичний напрямок політичної економії. *Стислий зміст.* Критична і дрібнобуржуазна течії посткласичної політичної економії. Теоретичне протистояння концептуальних платформ класики і неокласики. Ідеологічна боротьба класового і безкласового підходів до вирішення соціально-економічних проблем суспільства на індустріальній стадії розвитку капіталізму. Актуалізація дослідницького питання розробки гармонічних підстав розвитку буржуазного суспільства.

ТЕМА 4. Початок неокласичного напрямку економічної думки. *Стислий зміст.* Причини появи та вклад суб'єктивно-психологічної школи в еволюційний процес наукових економічних досліджень. Маржиналізм та його основні школи: австрійська, лондонська, швейцарська та шведська. «Маржинальна революція»: теоретична і практична значущість для розвитку суспільства.

ТЕМА 5. Основні течії економічної думки у перші десятиріччя XX ст. Американський інституціоналізм 20-30-х років XX ст. Кейнсіанство. Монетаризм. *Стислий зміст.* Соціально-психологічний, соціально-правовий й кон'юнктурний напрямки американського інституціоналізму. Основні теорії кейнсіанства. Монетаризм неокласичного напрямку. Порівняння моделей макроекономічного

регулювання Дж.М. Кейнса і М. Фрідмена. Неокласичний синтез Р. Хікса-П. Самуельсона.

ТЕМА 6. Неокласичні та неокейсіанські економічні теорії зростання. Західно-германський неолібералізм. *Стислий зміст.* Основні положення «лівого» і «правого» неокейсіанства. Теорії економічного зростання Р. Харрода, Е. Домара. Неокласичні теорії зростання Р. Солоу і Д. Міда. Теорії ринкової економіки західно-германського неолібералізму В. Ойкена, В. Репке, А. Рюстова, Л. Эрхарда. Причини і наслідки домінування неоконсерватизму як теорії і політики держави на індустріальному етапі розвитку капіталізму.

ТЕМА 7. Інституціоналізм другої половини ХХ ст. Неоінституціоналізм. *Стислий зміст.* Інституціонально-соціальний напрям інституціоналізму, консервативна течія (А. Берлі, Д. Бернхем, А. Грачі, У. Росту) та ліберальна (Дж. Гелбрейт, Р. Хейлбронер, Л. Туроу). Основні сучасні різновиди неоінституціоналізму: техніко-економічний (Дж. Гелбрейт, Р. Хейблоннер, О. Тоффлер), соціально-правовий (Р. Коуз, А. Алчіан, Р. Познер, Дж. Б'юкенен.). «Нова» політична економія і «нова» економічна історія.

2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ, ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Тема 1. Економічна думка стародавнього світу та середньовіччя. *Стислий зміст.* Основні методологічні підходи до вивчення історії економічних вчень. Еволюція економічної думки прадавніх світових цивілізацій. Економічні погляди Давнього Єгипту. Кодекс законів царів династії Хаммурапі. Економічна думка Давньої Греції. Економіка Ксенофонта й Аристотеля. Концепція організації держави Платона. Теорії організації рабовласницької латифундії Давнього Риму. Економічні праці Колумелли, Катона (старшого), Варрона. Економічна думка Ближнього і

Далекого Сходу. Економічні погляди Ібн-Сини (Авіценни) і Конфуція. Економічні концепції середньовіччя (VIII ст. до н.е. - XV ст. н.е.). Теологічна доктрина та її суперечливий вплив на розвиток наукової думки Західної Європи та Близького Сходу. Ібн-Хальдун. Августин Блаженний. Фома Аквінський. Соціальний утопізм середньовіччя.

Теми рефератів

1. Економічні погляди конфуціанства.
2. «Повчання» єгипетських царів щодо впорядкування господарських відносин.
3. «Артхашастра» - трактат про мистецтво політики й управління державою.
4. Теорія ойкономії Ксенофонта (430-355 рр. до н.е.).
5. Модель «ідеальної» держави Платона (427-347 рр. до н.е.).
6. Економічні погляди Аристотеля (384-322 рр. до н.е.). Економіка і хрематистика.
7. Марк Порцій Катон (234-149 рр. до н.е.) і Марк Теренцій Варон (116-27 рр. до н.е.) про організацію сільського господарства на засадах рабовласництва.
8. Луцій Юній Модерат Колумелла (4-70 рр.н.е.) про раціональну організацію сільського господарства на засадах економічної мотивації рабів і використання праці колонів.
9. Основні документи раннього середньовіччя («Саліческа правда (IV ст.), «Капітулярій про вілли» (початок IX ст.), «Руська правда» (X-XII ст.).
- 10.Методологія досліджень Фоми Аквінського (1226-1274 рр.).
- 11.Економічні погляди Ібн-Хальдуна (1332-1406 рр.). Концепція «соціальної фізики».

Питання для обговорення

1. Методологічні підходи до вивчення історії економічних вчень.

2. Порівняльна характеристика діалектичного і метафізичного підходів вивчення історії економічних вчень.
3. Причини домінування цивілізаційного до викладення матеріалу з історії економічних вчень.
4. Порівняльна характеристика історичних пам'яток Стародавнього Сходу - «Артхашастри» та Кодексу законів царя Хаммурапі.
5. Положення конфуціанства, які мають значущість для регулювання соціальних відносин в умовах сьогодення.
6. Економічні погляди Аристотеля та його вклад у світову економічну думку.
7. Елементи моделі «ідеальної держави» Платона, які були використані подальшими поколіннями вчених.
8. Елементи моделі «ідеальної держави» Платона, які були використані подальшими поколіннями вчених.
9. Порівняльна характеристика поглядів Варона й Катона на фактори дохідності аграрних господарств.
10. Відмінності у трактуванні природи та функцій грошей філософами Стародавньої Греції.
11. Дуалізм поглядів Аристотеля на сутність економічних процесів.
12. Чинники, що обумовили концентрацію уваги філософсько-економічної думки Стародавнього Риму саме на проблемах функціонування сільськогосподарського виробництва, оминаючи увагою ремісництво.
13. Теологізм у економічних поглядах Августина Блаженного (353-430 рр.) та Фоми Аквінського (1226 -1274 рр.).
14. Економічні погляди Арабського Сходу у період виникнення ранньофеодальної держави.

ТЕМА 2. Формування і розвиток економічної думки країн Європейської цивілізації (XV ст. - перша половина XIX ст.). *Стислий зміст.* Ранні соціальні утопії.

Меркантилізм як перша цілісна економічна теорія, причини появи та відмінності теорій грошового і торгового балансу. Меркантилізм як економічна політика держав на етапі переходу до капіталістичного способу виробництва. Відмінності і спільні риси класичної англійської і французької політичної економії на етапі становлення ринкової економіки. Вплив класичної школи на формування принципів ринкового господарювання.

Теми рефератів

1. Моделі ідеального суспільства Томаса Мора (1478-1533pp.) і Томазо Кампанелли (1569-1639 pp.)
2. Меркантилізм як теорія та економічна політика.
3. Томас Мен (1571-1641pp.) та його праця «Багатство Англії у зовнішній торгівлі, або баланс нашої зовнішньої торгівлі як регулятор нашого багатства» (1644).
4. Антуан де Монкретьєн (1575-1622 pp.) і його «Трактат політичної економії» (1615).
5. Кольберизм – офіційна економічна політика меркантилізму у Франції.
6. Матеріалістично-класові підстави концепції французького фізіократизму.
7. Економічна система Адама Сміта (1723-1790 pp.).
8. Складові економічної концепції Давида Рікардо (1772-1823 pp.).

Питання для обговорення

1. Феномен соціального утомізму пізнього феодалізму.
2. Порівняльна характеристика раннього і пізнього меркантилізму.
3. Основні причини виникнення соціальних утопій пізнього середньовіччя.
4. У чому полягала меркантилістська концепція багатства і як вона реалізувалася на практиці?
5. Методологія французького фізіократизму. Економічна таблиця Франсуа Кене (1694-1774 pp.)

6. Спільні риси і відмінності теорій реалізації Франсуа Кене і Анн Робера Жака Тюрго (1727-1781 рр.).
7. Методологія досліджень основоположника англійської політичної економії Адама Сміта.
8. Трудова теорія вартості Адама Сміта і Давіда Рікардо: порівняння основних положень.
9. У чому полягає парадокс Адама Сміта? Чому трудова модель вартості не може розв'язати цей парадокс?
10. Розбіжності у трактуванні доходів фізіократами та представниками англійської класичної політекономії.
11. Обґрунтуйте, чому Давід Рікардо вважав предметом політекономії проблеми розподілу, а Адам Сміт – проблеми економічного розвитку суспільства і підвищення його добробуту (завдяки виробництву товарів).

Питання для поглибленого вивчення

1. Які риси меркантилізму використовуються в сучасній економічній політиці?
2. Чому представники меркантилізму негативно ставились до поширеної на той час практики «псування монет»?
3. Порівняння методологій дослідження родоначальників класичної школи політекономії Англії і Франції.
4. Двоїстість економічної позиції Уільяма Петті, якого інколи називають «останнім меркантилістом».
5. Значущість теорії земельної ренти Давіда Рікардо у виборі моделей ведення сільського господарства.
6. Методологічні відмінності концепцій земельної ренти Уільяма Петті і Давіда Рікардо.

7. Порівняння теорій абсолютних і відносних переваг у зовнішній торгівлі Адама Сміта і Давіда Рікардо.
8. У чому полягає подвійність методології досліджень Адама Сміта та його принцип «невидимої руки»?
9. Як можна пояснити вислів Д. Рікардо: «Не тому хліб дорогий, що платиться рента, а рента платиться тому, що хліб дорогий» ?
10. Причини зміни меркантилістської доктрини на класичну.

ТЕМА 3. Посткласичний напрямок політичної економії. *Стислий зміст.* Критична і дрібнобуржуазна течії посткласичної політичної економії. Утопічний соціалізм. Теоретичне протистояння концептуальних платформ класики і неокласики. Критики і послідовники класичної політичної економії. Історична школа. Ідеологічна боротьба класового і безкласового підходів до вирішення соціально-економічних проблем суспільства на індустріальній стадії розвитку капіталізму. Актуалізація дослідницького питання розробки гармонічних підстав розвитку буржуазного суспільства.

Теми рефератів

1. Соціальні утопії початку індустріального капіталізму: причини появи та вплив на соціально-економічне життя. Клод Анрі де Сен-Симон (1760-1825 рр.). Франсуа Марі Шарль Фур'є (1772-1837 рр.), Роберт Оуен (1771-1858).
2. Економічна концепція Жана Шарля Леонарда де Сісмонді (1773-1842 рр.).
3. Джон Рамсей Мак-Куллох (1789-1864 рр.) – популяризатор ідей рикардіанства.
4. Дрібно-буржуазна економічна концепція «реформізму» капіталістичного ладу П'єра Жозефа Прудона (1809-1865 рр.).
5. Неорикардіанська економічна концепція Джона Стюарта Мілля (1806 –1873 рр.).
6. Передумови виникнення та методологічні особливості історичної школи.

7. Адам Мюллер (1779-1829 рр.) і Фрідріх Ліст (1789-1846 рр.) як засновники історичного методу дослідження у політичній економії.
8. Дослідження цінності грошей і товарів Етьєна Бонно де Кондільяка (1715-1780 рр.) та Фердінандо Галіані (1728-1787 рр.) як передвістники маржиналізму.
9. Економічна система Річарда Кантільона (бл. 1680-1734 рр.): від еkleктики до систематизації основних положень попередників (фізіократів і ранніх класиків).

Питання для обговорення

1. Історична і практична значущість соціальних утопій XVIII ст.
2. Річард Кантільон - продовжувач ідей родоначальників класичної школи.
3. Посткласика як перехід від теоретичного до емпіричного рівнів дослідження економічних процесів.
4. Реформістська теорія соціально - економічного розвитку суспільства Джона Стюарта Мілля.
5. Теорії убутої родючості землі і народонаселення Томаса Роберта Мальтуса (1766-1834) як синтез еkleктики і «прагматизму».
6. Школа Жана Батіста Сея (1767-1832 рр.) і Клода Фредеріка Бастіа (1801-1850 рр.) як родоначальниця безкласового підходу до вивчення соціально-економічних конфліктів на індустріальному етапі розвитку капіталізму.
7. Теорії економічних гармоній Нассау Уільяма Сеніора (1790-1864 рр.). Завершення трансформації змісту категорії «капітал».
8. Еkleктизм економічної концепції Генрі Чарлза Кері (1793-1879 рр.)
9. Основні ідеї представників старої історичної школи в Німеччині. Вільгельм Георг Фрідріх Рошер (1817- 1894 рр.), Бруно Гільдебранд (1812-1878), Карл Густав Адольф Кніс. (1821-1898 рр.).
10. Нова історична школа як передвістниця інституціонального напрямку в економічній науці. Густав фон Шмоллер (1838-1917 рр.), Адольф Вагнер

(1835-1917 рр.), Людвіг Йозеф (Луї) Brentano (1844-1931рр.), Карл Бюхер (1847-1930 рр.).

Питання для поглибленого вивчення

1. З'ясуйте, що відбулося з методами аналізу економічних явищ посткласичній політичній економії: еволюція чи деволюція?
2. Як змінилися погляди на сутність вартості у представників посткласичній політекономії?
3. Як змінилося трактування сутності і складових частин капіталу у працях посткласиків, і як це вплинуло на подальші економічні дослідження?
4. Особливості методологічного інструментарію Томаса Мальтуса, застосованого у його теорії народонаселення.
5. Схожість та відмінність економічних поглядів Річарда Кантільона від його попередників.
6. «Перемога» емпіричної методології дослідження посткласиків над «ортодоксальною» класичною теорією. «Національна система політичної економії» (1841) Фрідріха Ліста.
7. Нова історична школа у Німеччині та її вплив на появу соціального напрямку у політичній економії.
8. З'ясуйте, з появою яких шкіл і теорій зникає з наукового обігу термін «політична економія», натомість з'являється термін «економічна теорія».

ТЕМА 4. Початок неокласичного напрямку економічної думки. *Стислий зміст.* Причини появи суб'єктивно-психологічної школи та її вклад у еволюційний процес наукових економічних досліджень. Основні ідеї попередників маржиналізму. Маржиналізм та його основні школи: австрійська, лондонська, швейцарська та шведська. «Маржинальна революція»: теоретична і практична значущість для розвитку суспільства.

Теми рефератів

1. Початок суб'єктивно-психологічної школи. Генріх Герман Госсен (1811-1858 рр.), Антуан Огюстен Курно (1801-1877 рр.).
2. Методологія маржиналізму кінця XIX ст.
3. Визначення поняття «вартість (цінність)» авторами першого етапу маржинальної революції».
4. Загальна характеристика австрійської (віденської) школи маржиналізму. (Карл Менгер (1840-1921 рр.), Фрідріх Візер (1851-1926 рр.), Ойген (Євген) Бьом-Баверк (1851-1919 рр.)).
5. Карл Менгер (1840-1921рр.) і його праця «Основи політичної політичної економії» (1871). Теорія економічних благ.
6. Фрідріх Візер (1851-1926 рр.). Теорія похідного («вміненого») попиту й альтернативних витрат.
7. Американська школа маржиналізму. Джон Бейтс Кларк (1847-1938 рр.). Закон зниження граничної продуктивності факторів виробництва.
8. Кембриджська школа і зародження мікроекономічного аналізу. Теорія рівноважної ціни. Альфред Маршалл (1842-1924 рр.).
9. Уільям Стенлі Джевонс (1835-1882 рр.) та його «Теорія політичної економії» (1871). Теорія цінності та загальної рівноваги.
10. Френсіс Еджуорт (1845-1926 рр.) та його «Математична психіка» (1887).

Питання для обговорення

1. Головні теоретичні принципи попередників маржиналізму - «закони» Генріха Германа Госсена» і математичні моделі [галузевої] мікрорівноваги Антуана Огюстена Курно.

2. Передумови, що зумовили заміну класичної політичної економії маржинальною економічною теорією.
3. У чому полягає теоретична і практична значущість менгерівського розподілу благ на блага нижчого і вищого порядку за принципом комплементарності (доповнюваності)?
4. Загальною характерною рисою маржиналізму є: а) класова інтерпретиція суспільного розвитку; б) психологізація економічного аналізу; в) ідеалізація суспільно-економічних відносин.
5. У межах яких шкіл розроблялися кардиналістська та ординалістська теорії граничної корисності: а) австрійської школи; б) американської школи; в) кембриджської школи; г) математичної школи.
6. Еволюція теорії цінності австрійської школи маржиналізму.
7. Лозанська школа маржиналізму. Леон Вальрас (1834-1910 рр.). Модель загальної ринкової рівноваги. Теорія функціональної вартості.
8. Модель загальної ринкової рівноваги Вільфредо Парето (1848-1923 рр.).
9. Концепція Слуцького Є.Є. (1880-1948 рр.) як передумова математичної школи неокласичного аналізу.
10. Концепція ціноутворення Альфреда Маршалла передбачає, що рівноважна ціна визначається на основі: а) трудової теорії вартості; б) теорії витрат; в) теорії граничної корисності; г) теорії граничної корисності й теорії витрат.
11. Начала математичної школи маржиналізму. Теорія цінності і загальної рівноваги Уільяма Стенлі Джевонса (1835-1882 рр.).

Питання для поглибленого вивчення

1. Порівняння основних положень класичної політичної економії і маржиналізму.
2. Наведіть аргументи/контраргументи стосовно ствердження: «Маржиналізм став мейстрімом економічної думки ХХ століття».

3. Порівняльна характеристика методологічних підходів кардиналізму й ординалізму до визначення граничної корисності.
4. Теорія ціноутворення в концепції Альфреда Маршалла та її відмінність від аналогічних теорій представників австрійської (віденської) школи.
5. Лондонська математична школа маржиналізму. Науковий вклад Френсіса Еджуорта та Уільяма С. Джевонса.
6. Еволюція математичного інструментарію економічних досліджень в межах маржиналістського аналізу.
7. Характеристика методологічних підходів кардиналізму й ординалізму до визначення граничної корисності.
8. Чинники, що сприяли появі «маржиналістської революції» та етапи її розгортання в економічній науці.
9. Маржиналізм як методододічна платформа неокласичного аналізу.

ТЕМА 5. Основні течії економічної думки з початку – середини ХХ ст. Американський інституціоналізм 20-30-х років ХХ ст. Кейнсіанство. Монетаризм. *Стислий зміст.* Ранній інституціоналізм. Соціально-психологічний, соціально-правовий й кон'юнктурно-статистичний напрямки американського інституціоналізму 20-30-х рр. ХХ ст. Основні теорії кейнсіанства. Неокласичний напрям: течія мікроекономічного аналізу. Теорії монополій. Монетаризм неокласичного напрямку та його основні макроекономічні теорії. Теорії пропозиції і раціональних очікувань. Порівняння моделей макроекономічного регулювання Дж.М. Кейнса і М. Фрідмена. Неокласичний синтез Джона Р. Хікса - П. Самуельсона.

Теми рефератів

1. Теорія престижного споживання Торнстейна Веблена (1857-1929 рр.), та її значущість для оцінки наслідків процесу соціальної диференціації суспільства.

2. Теорія «колективних дій» Джона Роджерса Коммонса (1862-1945 рр.).
3. Теорія безкризового економічного циклу Уеслі Клера Мітчелла (1874-1948 рр.). «Вимірювання економічних циклів» (1946).
4. Модель національної економіки Джона Мейнарда Кейнса (1883-1946 рр.) та його загально відома праця «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936).
5. Неокейнсіанське трактування монополій і «недосконалої» конкуренції. Джоан Вайолет Робінсон (1903-1983 рр.).
6. Неокласична монетарна теорія макроекономіки Мілтона Фрідмена (1912-2006 рр.) та його праця «Капіталізм і свобода» (1962).
7. Неокласична теорія монополістичної конкуренції Едварда Гастінгса Чемберліна (1899-1967 рр.).
8. Артур Бец Лаффер (1940 р.н.) та його вклад у сучасну теорію оподаткування.
9. Роберт Емерсон Лукас (1937-2023 рр.). Критика монетарної концепції адаптивних очікувань та пропозиція теорії раціональних очікувань.

Питання для обговорення

1. Методологія дослідження раннього інституціоналізму 20-30-х рр. ХХ ст.
2. Спільні риси і відмінності соціально-психологічного, соціально-правового і кон'юнктурно – статистичного інституціоналізму.
3. Теорія ефективного попиту Джона М. Кейнса та її значущість у виборі моделі державного втручання у макроекономічні процеси.
4. Кейнсіанська теорія мультиплікаторів та її практичне застосування в оцінці конкретних макроситуацій.
5. Основні положення монетарної макроекономічної теорії Мілтона Фрідмана.
6. Основні ідеї шкіл економіки пропозиції та раціональних очікувань. Роберт Е. Лукас, Артур Б. Лаффер, Томас Джон Сарджент (1943 р.н.).

7. Чинники, які покладено в основу неоліберальної економічної моделі впливу держави: а) лібералізація економіки; б) вільне ціноутворення; в) представлення держави як «нічного сторожа»; г) збільшення обсягів державних витрат і позик.
8. Головні методологічні принципи неолібералізму після Другої світової війни. Американський монетаризм.
9. З'ясуйте, чи належать до основних положень сучасного (пізнього) монетаризму ствердження про необхідність: а) перебудови всього бюджетного механізму, радикальної трансформації податкової системи; б) розширення функції кредитно - грошового регулювання, насамперед у частині управління «інфляційним зростанням» грошової маси і банківського кредиту; в) подальшого розвитку соціальної інфраструктури (охорона здоров'я, допомога на випадок безробіття, пенсії тощо).
10. Основні положення концепції кейнсіансько-неоласичного синтезу Джона Річарда Хікса (1904-1989 рр.) та Поля Ентоні Самуельсона (Семюелсона) (1915-2009 рр.).

Питання для поглибленого вивчення

1. Компаративний аналіз місця і ролі держави у монетарній теорії адаптивних очікувань та теорії раціональних очікувань.
2. Методологія економічних досліджень Джона М. Кейнса та її відмінності від неокласичної парадигми.
3. Кейнсіанство та монетаризм про природний рівень безробіття та регулювання інфляційних процесів: спільні висновки і відмінності.
4. Головні принципи макроекономічної політики монетаристів: неолібералізм чи неоконсерватизм?
5. Зв'язок кейнсіанства і монетаризма як основних теорій макроекономічного регулювання із концепціями циклічного розвитку.

6. Суб'єктивно-психологічний метод дослідження Джона М. Кейнса і представників раннього маржиналізму (віденської школи), чи можна знайти спільні риси?
7. Виділіть ті положення, які поєднують погляди прихильників кейнсіанської школи і меркантилізму: а) збільшення маси грошей в обігу з метою зниження кредитних ставок та заохочення інвестицій у виробництво; б) брак грошей в економіці є причиною безробіття; в) до моменту досягнення повної зайнятості пропозиція робочої сили залежить від номінальної заробітної плати, а потім – від реальної; г) помірна інфляція – це засіб стимулювання торгівлі та виробництва.
8. Методологічні підстави появи кейнсіансько-неокласичного синтезу Джона Р. Хікса - Поля Е. Самуельсона.

ТЕМА 6. Неокласичні та неокейсіанські економічні теорії зростання. Західно-германський неолібералізм. *Стислий зміст.* Основні положення «лівого» і «правого» неокейнсіанства. Теорії економічного зростання Е. Хансена, Р. Харрода, Е. Домара. Неокласичні теорії зростання Р. Солоу і Д. Міда. Теорії ринкової економіки західно-германського неолібералізму В. Ойкена, В. Рьопке, О. Рюстова, Л. Ерхарда. Причини і наслідки домінування неоконсерватизму як теорії і політики держави на індустріальному етапі розвитку капіталізму.

Теми рефератів

1. Теорії господарського порядку Вальтера Ойкена (1891-1950 рр.). «Рациональний» господарський лад.
2. Теорія «соціально-ринкового» господарства Альфреда Мюллера-Армака (1901-1978 рр.)
3. Теорія «сформованого» суспільства Людвіга Ерхарда (1897-1977 рр.).

4. Неоконсервативна позиція неоавстрійської школи. Людвіг фон Мізес (1881-1973 рр.) і Фрідріх фон Хайєк (1899-1992 рр.) – пропагандисти «чистої» ринкової економіки.
5. Методологічні основи посткейнсіанства.
6. Основні положення неокейнсіанської теорії економічного зростання Овсія Девіда Домара (Домашевського) (1914-1997 рр.) та Роя Харрода (1900-1978 рр.).
7. Причини кризи неокейнсіанства і появи посткейнсіанства.

Питання для обговорення

1. Ордоліберальна позиція щодо реформації капіталізму фрейбурзької школи неокласичного напрямку економічної думки. В. Ойкен, А. Мюллер - Армак, Л. Ерхард, В. Рьопке (1899-1966 рр.), О. Рюстов (1885-1963 рр.).
2. Неокейнсіанські концепції розвитку.
 - 2.1. Концепція двоїстої ролі інвестицій в розширенні сукупних попиту і пропозиції Овсія Д. Домара.
 - 2.2. Моделювання темпів економічного зростання Роя Харрода.
 - 2.3. Інвестиційна теорія цикла та концепція загальної стагнації капіталізму Елвіна Хансена (1887-1976 рр.).
3. Неокласичні моделі економічного зростання Джеймса Едуарда Міда (1907-1995 рр.) та Роберт Солоу (1924-2023 рр.).
4. Основні течії посткейнсіанства.
 - 4.1. Еклектицизм калецкіанської (англійської) течії щодо використання ідей рікардіанства та інституціоналізма. Міхал Калецкі (1899-1970 рр.), П'єро Сраффа (1898-1983), Ніколас Калдор (1906-1986 рр.), Кейт Джордж Коулінг (1936).

- 4.2. Монетарна (американська) течія щодо врахування грошового аспекту функціонування економіки та фактора невизначеності. Сідней Вайнтрауб (1914-1983 рр.), Гайман Філіп Мінські (1919-1996 рр.), Пол Девідсон (1930 р.н.), Ян Аллен Крегель (1944).
5. Нове кейнсіанство 80-х рр. XX ст. Теорія ринків з недосконалою інформацією Джозефа Юджина Стігліца (1943 р.н.) та Джорджа Акерлофа (1940 р.н.).

Питання для поглибленого вивчення

1. Неоконсервативна позиція неоавстрійської школи. Людвіг фон Мізес (1881-1973 рр.) і Фрідріх фон Хайек (1899-1992 рр.) – пропагандисти «чистої» ринкової економіки.
2. Неокейнсіанські теорії економічного зростання та їх методологічна значущість для макрорегулювання економіки.
3. Модель Р. Хікса-Е.Хансена - дослідження взаємодії ринків товарів та грошей і досягнення їх рівноваги.
4. Суттєві ознаки англійського посткейнсіанства 70-80-х рр. XX ст.: його історична обмеженість чи не розкритий «рікардіанський» потенціал?
5. Основні принципи побудови американського посткейнсіанства: творчо-критичне переосмислення ідей монетаризму та неокласичної мікроекономічної теорії.
6. Відмінності у поглядах представників неокейнсіанства і посткейнсіанства.

ТЕМА 7. Інституціоналізм другої половини XX ст. Неоінституціоналізм.
Стислий зміст. Соціальний напрям інституціоналізму: консервативна течія (А. Берлі, Дж. Бернхем, У. Ростоу) та ліберальна (Дж. Гелбрейт, Р. Хейлбронер, Л. Туроу). Теорії трансформації капіталізму. Основні сучасні різновиди неоінституціоналізму: технократичний (Дж. Гелбрейт, Р. Хейлбронер, О. Тоффлер), соціально-правовий (Р.

Коуз, А. Алчіан, Дж. Б'юкенен.). «Нова» політична економія і «нова» економічна історія.

Теми рефератів

1. Узагальнена характеристика економічних концепцій пізнього (середина ХХ ст.) інституціоналізму. Джон Морріс Кларк (1884 – 1963), Адольф Огастес Берлі (1895-1971 рр.), Гардинер Мінз (1896-1982 рр.), Джеймс Бернхем (1905-1987 рр.). Лестер Туроу (1938-2016 рр.).
2. Причини появи і методологічний потенціал теорій «народного капіталізму».
3. Неоінституціоналізм 60-70-х рр. ХХ ст.: нові аспекти досліджень соціально-економічних процесів. Джон Кеннет Гелбрейт (1909-2006 рр.), Роберт Хейлбронер (1919-2005 рр.), Рональд Гаррі Коуз (1910-2013 рр.), Джеймс Макгілл Б'юкенен (1919-2013 рр.), Гері Беккер (1930-2014 рр.).
4. Узагальнена характеристика технократичних теорій капіталізму.
5. Причини появи та основні ознаки соціально-правових теорій капіталізму.
6. «Нова» політична економія як результат синтезу теорій суспільного вибору і макроекономіки.
7. «Нова» економічна історія Дуглас Сесіл Норт (1920–2015 рр.) і Роберт Уильям Фогель (1926-2013 рр.).

Питання для обговорення

1. Складові частини теорії «народного капіталізму» 50-х рр. ХХ ст. Адольф Берлі, Джон М. Кларк, Саймон (Семен Адамович) Кузнець (1901-1985 рр.)
2. Технократичний інституціоналізм.
 - 2.1. Теорії «врівноважуючих сил» та «індустріального суспільства». Джон К. Гелбрейт. Пітер Фердинанд Друкер (1909-2005 рр.)
 - 2.2. Теорія «стадій суспільного розитку» Уолта Уітмена Ростоу (1916-2003 рр.).
 - 2.3. Теорія «постіндустріального суспільства» Даніеля Белла (1919-2011 рр.).

- 2.4. Теорія «держави суспільного добробуту» Джон К. Гелбрейт.
- 2.5. Теорія «суперіндустріального суспільства». Елвін Тоффер (1928-2016 рр.).
3. Соціально-правовий інституціоналізм.
- 3.1. Концепція «колективного капіталізму» Гардинера Мінза та Адольфа Берлі.
- 3.2. Теорія «змішаної економіки» 50-60-ті рр. ХХ ст. Джон М. Кларк, Пол Самуельсон, Джон К. Гелбрейт.
- 3.3. Теорія «соціальних витрат» Рональда Г. Коуза.
- 3.4. Економічна теорія прав власності. Армен Алчіан (1914-2013 рр.). Ентоні Моріс Оноре (1921-2019 рр.).
- 3.5. Теорія суспільного вибору Джеймса Макгілла Б'юкенена (1919-2013 рр.) та економічного імперіалізму Гері Беккера (1930-2014 рр.).
- 3.6. Концепції соціальної відповідальності і соціального партнерства 80-х рр. ХХ ст. Реймон Арон (1905-1983), Е. Гауглер, Джон К. Гелбрейт.
4. Кліометричні підстави вивчення економічної історії. Ретроспективне і перспективне математичне моделювання історичних процесів. Дуглас Норт і Роберт Фогель.

Питання для поглибленого вивчення

1. Спільні риси і відмінності раннього і пізнього інституціоналізму.
2. Методологія наукових досліджень пізнього інституціоналізму.
3. Причини появи і місце неінституціоналізму у світовій економічній думці.
5. Яке явище Джон К. Гелбрейт вважав не характерним для моделі нового індустріального суспільства: а) переміщення реальної влади в корпораціях від власників капіталу до техноструктури; б) переорієнтація виробництва з максимізації прибутку на підтримання міцних позицій на ринку; в)

- переорієнтація економіки вільної конкуренції на систему жорсткого планування?
6. Чи мають практичне значення концепції «техноструктури та індустріальної системи» Джона К. Гелбрейта?
 4. Доведіть, чи можна інституціоналізм характеризувати як: а) теорію економічного зростання; б) теорію суспільного вибору; в) теорію контролю суспільства над економікою?
 5. Якщо права власності визначені й тразакційні витрати невеликі, то, за Р. Коузом, ринок: а) може сам ліквідувати зовнішні ефекти; б) не може сам справитися із зовнішніми ефектами; в) може частково ліквідувати зовнішні ефекти?
 6. Значущість теорії суспільного вибору Джеймса М. Б'юкенена у побудові моделі конституційної економіки, і чи може це бути запорукою моделі змішаної економіки.
 7. Яку роль у стабілізації соціальних відносин сучасного капіталістичного суспільства відіграли технократичний і правовий напрями неоінституціоналізму?

3 САМОСТІЙНА РОБОТА, ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ ВИКОНАННЯ

До самостійної роботи здобувачів відносяться: підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять); виконання індивідуальних завдань (рефератів, доповідей, виступів) з навчальної дисципліни протягом семестру; підготовка до тестувань, експрес-тестувань, екзамену.

На самостійне опрацювання здобувачів виносяться навчальні матеріали, які за рівнем складності доступні для самостійного вивчення та доповнюють й деталізують знання основ, викладених на лекційних і практичних заняттях. Розв'язання

пропонованих питань для поглибленого вивчення дисципліни покликано мотивувати інтерес здобувачів вищої освіти до науково-дослідницької роботи, сприяти розвитку їх навичок наукового дослідження та розкриттю інтелектуальних можливостей.

Основною формою контролю та оцінювання самостійної роботи здобувачів є проведення контрольних заходів (поточний контроль). Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять та консультацій, певних позааудиторних заходів (додаткових консультацій, співбесід тощо) і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль передбачає семестровий контроль (екзамен).

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів передбачає такі форми: опитування на практичних заняттях, експрес-тестування, заслуховування виступів, доповідей, рефератів, презентацій, перевірка й оцінювання контрольних робіт, інші форми (табл.1).

Таблиця 1

Види самостійної роботи здобувачів, форми контролю та звітності

Види самостійної роботи здобувачів	Форми поточного контролю	Форми звітності здобувачів щодо виконання самостійної роботи
1	2	3
1. Написання конспектів лекцій, вивчення обов'язкової й додаткової літератури з опрацюванням матеріалу та	1. Опитування на практичних заняттях	1. Активна участь в різних видах аудиторних та позааудиторних занять

складанням відповідних нотаток		
-----------------------------------	--	--

Продовження табл. 1

1	2	3
2. Підготовка до практичних занять, експрес-тестування за вивченим матеріалом минулих тем	2. Проведення письмових експрес-тестувань на лекційних і практичних заняттях, оцінка колективного обговорення здобувачами питань за темами практичних занять	2. Активна участь у практичних заняттях, проходження експрес-тестування
3. Підготовка рефератів, виступів з презентацією на практичних заняттях	3. Заслухання виступів за рефератами, доповідей за певними питаннями тем, що вивчаються (з презентацією слайдів), моніторинг процесу підготовки здобувачами тез на наукові конференції, проведення онлайн та офлайн-консультацій	3. Представлення рефератів, виступи на практичних заняттях, публікація тез у збірниках наукових конференцій
4. Підготовка доповідей і виступів на засідання наукового гуртка	4. Заслухання доповідей і виступів на засіданнях наукового гуртка, проведення онлайн та офлайн-консультацій	4. Активна участь у позааудиторних заняттях

5. Підготовка контрольних робіт	5. Перевірка та оцінювання виконаних контрольних робіт, проведення онлайн та офлайн-консультацій, співбесіди	5. Представлення і захист виконаної контрольної роботи
---------------------------------	--	--

Поточне оцінювання роботи здобувачів здійснюється на семінарських заняттях й передбачає оцінку систематичності й активності роботи здобувачів під час обговорення питань тем курсу (максимум 20 балів), та за результатами виконання рефератів і підготовці виступів (максимум 30 балів). Підсумковий контроль спрямований на оцінку знань здобувачів на екзамені - 50 балів. Результати тестування, виконання різних письмових робіт, перераховуються відповідно до системи оцінювання, які подані в табл.2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Іспит	Залік	
90 – 100	відмінно	зараховано	A
82 – 89	добре		B
74 – 81			C
64 – 73			задовільно
60 – 63	E		
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	FX

0 – 34	з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F
--------	---	---	---

Здобувач отримує оцінку „*відмінно*”, якщо за результатами роботи на практичних і лекційних заняттях він засвоїв основні поняття і висновки; готуючи реферати і доповіді, демонстрував вільне оперування необхідним науковим матеріалом; здатність самостійно аналізувати теорії, концепції, погляди і робити узагальнення; надавати обґрунтовані відповіді на поставлені питання.

Здобувач отримує оцінку „*добре*”, якщо він засвоїв основні поняття, пройшов достатньо успішно експрес-тестування, проявляв активність на більшості практичних занять, виступив з 2-3 рефератами; може самостійно аналізувати матеріал дисципліни, але узагальнення викликає труднощі; надає відповіді на поставлені питання, але більш складні проблеми висвітлюються не повністю та є неточності у їх розв'язанні.

Здобувач отримує оцінку „*задовільно*”, якщо він засвоїв основні поняття нечітко і не послідовно; продемонстрував низьку активність на практичних і лекційних заняттях, не приймав участь у підготовці й обговоренні рефератів, через що відчувається недолік знання навчально-наукового матеріалу; відповіді на запитання є не повними, допускаються вагомі помилки.

Здобувач отримує оцінку „*незадовільно*”, якщо він не засвоїв основні поняття, обрав індиферентну поведінку на практичних і лекційних заняттях; не знає навчального матеріалу; не може переказати матеріал підручників і посібників з дисципліни та обґрунтувати відповіді на жодне питання.

4 СТИСЛІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТІВ, ДОПОВІДЕЙ, ВИСТУПІВ

Найважливіші етапи самостійної роботи здобувачів є: самостійний підбір літератури (пошук інформації); вивчення підручників і посібників, монографічної літератури і статей за певними течія і напрямками економічної думки; конспектування і нотатування навчально-наукового матеріалу.

Ціль самостійного вивчення літератури – набуття навичок самостійного оволодіння досвідом дослідницької діяльності, розвиток пізнавальних здібностей здобувачів. Завданнями цього виду роботи є: поглиблення та розширення теоретичних знань; формування умінь використовувати наукову літературу, розвитку самостійного мислення й аналітичних здібностей.

Розпочинаючи роботу з науковою літературою варто пам'ятати наступні правила:

1. При вивченні певної економічної проблеми в першу чергу необхідно ознайомитись з підручниками, посібниками, де викладена загальноприйнята інформація, надалі - з науковими статтями, які можуть мати дискусійний характер.
2. Бажано вибирати для вивчення підручники, які доступні для розуміння або лише з певними труднощами.
3. Читання обов'язково має супроводжуватися конспектуванням матеріалу своїми словами або словами автора, це залежить від індивідуального стилю роботи здобувача. Головне при конспектуванні правильна передача матеріалу.
4. Доцільно у власних «живих» книгах роботи помітки олівцем, що полегшує повторне читання, а також швидше відшукати думку, що вас цікавить.

Конспектування є важливою передумовою виконання здобувачами письмових робіт (контрольних, рефератів, доповідей). Головна вимога до конспекта - виділення основного змісту прослуханого або прочитаного матеріалу, відокремлення першорядної інформації від другорядної. При конспектуванні необхідно використовувати слова автора в формі цитат, беручи текст в лапки та позначаючи в квадратних дужках посилання на сторінку оригіналу зі списку використаних джерел.

На основі конспектування, яке на сьогодні виконується у електронному вигляді, здобувачі готують реферати (стислі викладення основного змісту твору чи монографії, результати розв'язання певного питання тощо), які, використовуються для виступу на практичних заняттях, наукових конференціях, тому реферат пишеться так, щоб було зрозумілим всім слухачам.

Структурно реферат має включати такі розділи: титульний лист, зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаної літератури. Для написання цікавого виступу, реферату, доповіді тощо здобувач може скористуватися такими рекомендаціями:

- продумати тему своєї роботи, скласти чіткий план. При затрудненні виконання цієї рекомендації, звернутися за консультацією до викладача;
- підібрати список літератури, яку треба опрацювати, при цьому виписати всі ті джерела, які буде включено в роботу;
- у вступі розкрити актуальність (значення) обраної теми;
- послідовно розкрити всі передбачені планом питання, роз'яснюючі основні положення та роблячи узагальнення і висновки;
- наприкінці роботи зробити узагальнений висновок і надати список використаної літератури.

Список літератури має містити розташований у алфавітному порядку перелік використаних джерел у процесі підготовки роботи. Слід надавати повні відомості про джерело. У перелік використовуваних джерел можуть входити посилання на електронні адреси Internet, а також нормативні документи та звітність підприємств. Правила оформлення джерел можна знайти за посиланням: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloaoformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>.

Підготовка доповіді передбачає підбір інформації та виступ перед аудиторією з поданням результатів на задану тему. Теми доповідей можуть відповідати темам лекційного матеріалу та/чи практичних занять з більш глибоким опрацюванням деяких питань. Доповідь може бути підготовлена на основі написаного реферату або

виконаного творчого завдання. Виступи з доповідями зазвичай відбуваються на практичних заняттях з відповідної теми. Підготовку доповіді рекомендується проводити у наступній послідовності: формування переліку питань, необхідних для висвітлення; робота з літературними та іншими інформаційними джерелами; систематизація отриманого матеріалу; підготовка плану доповіді; підготовка презентації до доповіді.

6 ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Предмет і метод історії економічних вчень.
2. Пам'ятки економічної думки Давнього Єгипту.
3. Економічні погляди Ксенофонта, Аристотеля та Платона.
4. Дослідження аграрного господарства Стародавнього Риму у працях Катона Старшого, Варрона та Колумелли.
5. Різноманітність економіко-філософських поглядів Стародавнього Китаю (конфуціанство, легізм, даосизм).
6. Феодальні форми раннього і середньовічного господарства у «Салічній правді» та «Капітулярії про вілли».
7. Економічна думка епохи середньовіччя. Теологічно-економічні погляди А. Блаженного та Ф. Аквінського. Ересі.
8. Ранній і пізній меркантилізм. Особливості меркантилістської політики західноєвропейських держав в період зародження ринкового господарства.
9. Ранні соціальні утопії. Т. Мор, Т. Кампанелла.
10. Пізній утопізм. Ш. Фурьє. А. Сен-Сімон. Р. Оуен.
1. Становлення класичної політекономії в Англії та Франції. Економічні погляди В. Петті та П. Буагільбера.
11. Розвиток класичної англійської політекономії у творах А. Сміта та Д. Рікардо.

12. Школа фізіократії. «Економічна таблиця» Ф. Кене. Економічна концепція Ж. Тюрго.
13. Марксистська економічна теорія, її складові. Внесок робіт К. Маркса і Ф. Енгельса у світову економічну думку.
14. Своєрідність економічних ідей Т. Мальтуса.
15. Економічне вчення С. Сісмонді: завершення формування класичної школи у Франції.
16. Історична школа Германії. Теорія національної економіки Ф. Листа.
17. Нова історична школа. Г. Шмоллер, Л. Brentano, К. Бюхер.
18. Критика економічних основ капіталізму П. Прудомом.
19. Відображення розвитку ринкового господарства у Франції у теоріях школи Ж.Б. Сея-Ф. Бастіа.
20. Ліберальна економічна теорія розвитку капіталістичних відносин. Г.Ч. Кері. Дж. С. Мілль.
21. Суб'єктивно-психологічна школа. А. Курно. Й. Тюнен.
22. Кембриджська школа маржиналізму. А. Маршалл.
23. Економічні погляди У. Джевонса та А. Пігу.
24. Віденська школа маржиналізму. Ф. Візер. К. Менгер. Е. Бьом-Баверк.
25. Лозанська школа маржиналізму. Л. Вальрас. В. Парето. Е. Бароне.
26. Американська школа маржиналізму. Дж.Б. Кларк.
27. Шведська школа маржиналізму. К. Віксель. Г. Кассель.
28. Маржинальний напрям економічної думки. Загальна характеристика шкіл маржиналізму.
29. Американський інституціоналізм 20-30х-х рр ХХ ст. і його напрями.
30. Київська соціально-психологічна школа. М.Х. Бунге, Д.І. Піхно.
31. Концепції імперіалізму. К. Каутський, Р. Гільфердінг.
32. Економічна концепція В. Зомбарта.
33. Теорії конкуренції і монополії Е. Чемберліна, Дж. Робінсон.

34. Економічна теорія Дж. М. Кейнса.
35. Монетаризм М. Фридман.
36. Теорії пропозиції та раціональних очікувань. А. Лаффер. Р. Лукас.
37. Теорії демократизації капіталізму.
38. Концепції НТР 50-70-ті роки ХХ ст.
39. Теорії індустріального і постіндустріального суспільства 70-80 рр ХХст.
40. Теорії західно-германського неолібералізму. В. Ойкен. Л. Ерхард. В. Рьопке.
41. Кейнсіансько-неокласичний синтез. Р. Хікс. П. Самуельсон.
42. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Е. Хансен. Р. Харрод. Е. Домар.
43. Неокласичні концепції зростання. Дж. Мід. Я. Нейман.
44. Неолібералізм, його різновиди та форми. Неоавстрійська економічна школа. Л. Мізес, Ф. Хайек.
45. Інституціоналізм. Теорія прав власності та трансакційних витрат. Р. Коуз.
46. Неінституціоналізм. Д. Норт. О. Вільямсон.
47. Економічні ідеї М. Туган-Барановського та їх сучасне значення
48. Теорії побудови соціалістичної моделі господарства. В.І. Ленін. Н.І. Бухарін.
49. Теоретичне осмислення становлення соціалістичної економіки в працях українських економістів М.Д. Кондратьєва, Є.Є. Слуцького, О.В. Чаянова.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Башнянин Г.І. Історія економічних вчень /Г.І. Башнянин Г.І. , Б.М.Шевчик, А.М. Ващишин П.Й. Мисловський П.Й. К.: Видавництво «Новий світ-2000». 2021. 436 с.
2. Історія економічних вчень [текст]: підручник /за ред. Тарасевича В.М., Петруні Ю.Є. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 352 с.

3. Мочерний С.В., Довбенко М.В. Історія економічних вчень (сучасна економічна думка). К.: Видавництво «Новий світ-2000», 2018. 488 с.
4. Несененко П.П. Історія економічних вчень : навчальний посібник /П.П. Несененко, О.А. Артеменко. Одеса: ОНЕУ: ФОП Гуляєва В. М., 2017. 448 с.
5. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська. Одеса, 2018. 113 с. DOI 10.5281/zenodo.2600825.
6. Стадник Г.В. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник / Стадник Г.В., Решетило В.П., Штефан С.І. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2014. 230 с.
7. Тарасевич В.М. Історія економічних вчень: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.
8. Шевченко О. О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
9. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 476 с.

Додаткова

1. Базилевич В.Д. Історія економічних вчень. Хрестоматія. К.: Знання. 2011. 1198 с.
2. Методичні вказівки для організації практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Сучасна економічна теорія» для аспірантів спеціальності 076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітньо - наукової програми доктора філософії. ХНУМГ імені О.М. Бекетова. Харків, 2017. 24 с.
3. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Економічна теорія». Частина 2 (для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073

- «Менеджмент», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини») (Електронне видання) / Уклад.: О.А. Овечкіна, Я.В. Бурко. Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 96 с.
4. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів напряму підготовки 6.030501 «Економічна теорія» денної форми навчання: [Електронне видання]/ уклад. І.Ф. Лісна, Т.С. Черкашина, Т.Є. Калашник, Т. В. Ус. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 191 с.
 5. «Сучасна економічна теорія». Конспект лекцій для аспірантів спеціальності 076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-наукової програми доктора філософії. ХНУМГ ім. О.М. Бекєтова. Харків, 2017. 116 с.
 6. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового та комплексного державного екзамену з економічної теорії /Н. П. Мацєлюх, І.А. Максимєнко, М.М. Тєліщук та ін. 2-ге вид. пере-роб та доп. К.: «Цєнтр учбової літератури», 2015. 224 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «Економічна теорія. Блок «Історія економічних вчень»»

(для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини»)

(Електронне видання)

Укладачі

Олена Андріївна Овечкіна
Наталія Олексіївна Марченко

Редактор О.А. Овечкіна
Техн. редактор О.Є. Турчанина
Оригінал-макет О.Є. Турчанина

Видавництво Східноукраїнського національного університету імені
Володимира Даля

Адреса видавництва: м. Київ, вул. Іоанна Павла II, буд. 17.

E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com

